

GRAFOLÓGIA NA HODINÁCH SLOVENSKEHO JAZYKA

Graphology on the Slovak Language Lessons
Grafología en las Lecciones de la Lengua Eslovaca

Eva Jambrichová

Grafológia podľa Mistríka (1995), str. 7 je vedná disciplína s úzkym vzťahom k psychológii, psychoanalýze a etike, ktorá sa zaoberá štúdiom písma s cieľom psychologickéj charakteristiky pisateľa. Grafológovia nemusia zaujímať, čo je obsahom písomného prejavu žiaka, nemusia žiaka vidieť, počuť ho, nepotrebuje mať žiadne iné informácie, aby zistil z rukopisu, aký je to človek, aký má charakter, akú inteligenciu a podobne. Je to zrkadlo jeho osobnosti a poskytuje informácie o inteligencii, vzdelaní, charaktere ale aj mnoho o duševnom a telesnom zdraví žiaka. Poskytuje množstvo grafologických znakov, ktoré interpretujú istý povahový rys, črtu, danosť a podobne. Písmo je potrebné skúmať z hľadiska týchto znakov, naučiť sa ich vyhľadávať, rozpoznávať a priradovať im psychoanalytické znaky. Písmo priamo poskytuje informácie o tvorivom žiakovi.

Tvorivého žiaka učiteľ pozná pomerne rýchlo podľa výsledkov jeho prístupu na vyučovacích hodinách, preto nie je nutné poukazovať na význam grafológie pri identifikácii takýchto žiakov. Význam grafológie môže však spočívať v identifikácii netvorivých, ktorí narušujú, komplikujú, ba dokonca znemožňujú tvorivé prostredie. Učiteľ by ich mal včas identifikovať, poznať ich problematické charakterové črty, správne posúdiť a predvídať prejav problémového správania, počítat' s nimi, aby predpokladaný cieľ z tvorivej hodiny nebol podstatným spôsobom narušený. Je dobré, ak učiteľ pozná niektoré charakteristické grafologické znaky a ich zodpovedajúce psychické tendencie možných prejavov problémového žiaka. Slúžia ako prvý signál, ktorý by pomohol učiteľovi podporiť domnienku o určitom druhu problémového správania, včas ju identifikovať, predvídať problémový prejav a počítat' s ním. Slovenský jazyk a sloh je ideálny vyučovací predmet na využívanie grafológie, lebo písmo a písomné prejavy žiakov sú výsledkom akejkoľvek práce žiakov. Každý tvorivý učiteľ pri tvorbe každej techniky by si mal uvedomiť, že uplatňovanie len niektorých poznatkov z grafológie mu dávajú ďaleko významnejšie a hodnotnejšie informácie z hľadiska jeho celkovej pedagogickej práce pri plánovaní a vedení tvorivej úlohy. Treba si však uvedomiť, že písmo žiaka, motorika písma, ako aj jeho psychika je vo vývoji, preto istá znalosť grafologických znakov písma nesmie viesť k unáhleným záverom, ale má viesť len k takým poznatkom, ktoré majú byť pre učiteľa pomôckou pre jeho orientáciu v celkovej pedagogickej profesionálnej práci.

Grafologické znaky písma, ktoré sú charakteristické pre problémových žiakov môžeme pomerne dobre pobrať z písma žiaka, pokiaľ vykazujú nasledovné grafologické znaky (obr. 1 až 4).

1. Pomalosť (pri dobrých podmienkach a plnej schopnosti žiaka písať).
2. Neprirodzenosť (rukopis je viac kreslený ako písaný).
3. Všeobecná nestálosť, labilita (rukopis bez pevnosti, tlaku, t. j. premenlivý tlak) a nevyhranené tvary (sem patrí aj nitka v písme nízkej úrovne a vlnité riadky).
4. Časté dodatočné opravy, ktoré nevedú k zlepšeniu čitateľnosti a oprave gramatiky, obťahovanie, vylepšovanie.
5. Krycie ťahy a prekryvanie písmen vôbec, mnohé tvary písmen písané celkom inak (napríklad zanedbaním pomerov veľkosti).
6. Body „odpočinku“ a zbytočné interpunkcie aj vo vnútri ťahov (pozor na guľičkové pero, ktoré náhle púšťa).
7. Ťahy na viac etáp, malá viazanosť.
8. Nápadné zdôrazňovanie začiatkových písmen tlakom, veľkosťou a obohatením.
9. Dole otvorené ovály písmen (*a, d, g, q, o*), ľavobežný poloovál *m, n*, ľavobežnosť.

... .. kumulu akýchkoľvek práce znakov. Hlavný
 tvorivý úsilie pri tvorbe každej technicky by si mal
 uvedomiť, že uplatňovanie len niektorých poznatkov z
 grafologie mu dávajú informácie pre prácu v tvorivej
 činnosti. Grafologické znaky písma, ktoré sú charakteristické
 pre problémových ľudí, môžeme pomerne dobre pobrať z písma
 žiaka, pokiaľ vyjasní nasledovne anal. ...

obr. 1

Uroveň grafického prejavu deťi, jeho ústretovosť
 a rýchlosť, veľkosť miere uplatňujú i hygieni-
 cké a technické podmienky - správne sedenie a držanie
 tela, poloha písanky pri písaní, držanie písadla
 ruky.

... .. 4. A

obr. 2

... .. dopravný výmaz, ktorý podstatne zjednodušuje
 náš pohyb. Bicykel bol so svojich počiatkoch dosť nedokonalý,
 no pohyb na ňom bol za určitých podmienok omnoho
 pohodlnejší a hlavne rýchlejší.
 Existenciu bicykla chováť ešte pohodlnejší a rýchlejší
 dopravný prostriedok. - automobil.

obr. 3

Rýchlosť písania vyjadruje počet napísaných písmen za
 určitú časovú jednotku. Spravidla sa minútu, časť
 od stupňa na rôznych podmienkach

obr. 4

10. Zámenu jednotlivých písmen i celých skupín ($v = u$, $z = s$, $o = v$, ktoré nie sú výsledkom gramatickej chyby alebo nepozornosti a podobne).
11. Ťahy zavinuté, zadržnutia, nepravidelný tlak a prehnané tvary vo vydutí slučiek (možno však zahrnúť pod body 3. a 9.).
12. Zatočené o , a , d vo vnútri, zbytočné špirály.
13. Zmenšené výšky písma d , takže robí dojem a , čo by mohlo patriť tiež do skupiny podľa bodu 5.
14. Udičky, zádrhy, čiarky a mäčkene ako kométy a kliešte.
15. Bodkou začínajúce písmená.
16. Nepríslušné bodky a čiarky, čo patrí skupiny znakov bodu č. 6, a to vzhľadom na poznámku, že sem nepatria chyby spôsobené perom.
17. Zamieňanie výšky písmen za nižšie alebo naopak.
18. Prehnaná vypracovanosť a krasopis, neprírodnosť rukopisu patrí do bodu 2.
19. Písmo bez formy a svojráznosti.
20. Zatočenie písmen a , o , d tak, že zatočenie končí zvislou čiarou pod linajkou.
21. Nadmerné členenie písma.
22. Malé písmená tak vysoké ako písmená veľké. Horné dĺžky niektorých písmen dvakrát väčšie ako písmená rovnakého typu (patrí zrejme do bodu 21.).
23. Odviate (hodené) dolné slučky doľava, ktoré naznačujú tendenciu k falošnosti.

Aj keď grafológia môže odhaliť charakter, neexistujú však typické „problémové rukopisy“, ale len príznaky možného budúceho správania (napr. nekontrolovateľný hnev, horko-krvná nálada, násilnícke tendencie, extrémne napätie, hnev, nahromadená zlosť, ktorá môže náhle vybuchnúť, pričom vonkajší prejav žiaka môže byť celkom príjemný a normálny). Písmo takého pisateľa vykazuje aj pozitívne a negatívne prejavy a je preto veľmi ťažko určiť z jeho písma jednoznačné tendencie. Rukopis ale môže zreteľne naznačiť na nezrelosť, emocionálnu izolovanosť, obavy o seba, nízky stupeň tolerancie, silný pocit odmietania, abnormálne záujmy, nedostatok identity a podobne. Toto je jeden veľmi významný prínos grafológie v pedagogickej práci.

Identifikácia niektorých problémových charakteristík z niektorých grafologických znakov písma žiakov je možné bližšie špecifikovať:

- ľavobežné ťahy a zatáčanie písma – príznakov s tendenciou ku klamstvu,
- ploché písmená m , n – žiaci s nedostatkom morálnych štandardov k tendencii k intrigám,
- cestovité alebo rozmazané písmo – senzitivnosť a povolnosť chůtkam,
- nedotiahnutý ľavobežný ťah v ostrom uhle spodných dĺžok y , g , j , p , q , f – prejav zloby, tomuto znaku prisudzuje agresivnosť,
- slabý, nitkový rukopis – otvorený na ovplyvňovanie,
- dvojznačné tvary písmen – nevyrovnanosť v postojoch a potrebách,
- dotyk písmen – snaha dať falošný dojem, ale vytvorí sa ďalšia nečitateľnosť,
- bodky „odpočinku“ – nekontrolovaná aktivita a námaha,
- otvorenosť oválov na báze – opačné konanie ako je bežné a prístupnosť na sebecké správanie,
- extrémna tesnosť (krycie ťahy) vo všetkých zónach – skrývanie,
- veľmi nízka horná zóna – nedostatok duševných a morálnych hodnôt,
- konštantne menený sklon – nevyriešené vnútorné problémy,
- veľa ľavobežných koncových ťahov s prerušením rytmu (hlavne v strednej a spodnej zóne) – nedostatok zodpovednosti,
- nedotiahnuté ťahy na linku – tendencia k zdanlivému priateľstvu,
- premenlivý sklon (od ľavého do pravého v jednej vete) – naznačujúci rozštiepenú osobnosť,

- zdeformované ovály písmen – tendencia k asociálnemu alebo amorálnemu konaniu,
- skákavý riadok – tendencia k nepoctivosti, amorálnemu alebo nekonvenčnému správaniu sa,
- roztrásené ovály – môže ísť o komplex neistoty a menejcennosť,
- časté opravy, preškrtyvanie – pri písme nižšej úrovne ide o celkovú nespoľahlivosť a neistotu konania,
- rozdielne tvary toho istého písmena – mnoho prístupov k jednej a tej istej veci,
- rozdielne znaky na začiatku alebo na konci slov alebo riadkov – tendencia k pretváрке pisateľa, ktorý sa tvári inak a rozdielne koná,
- veľká nepravidelnosť znakov a striedanie štýlu v rukopise – tendencia žiaka mnohých tvári alebo mnohých duší, tendencia k falošnosti alebo premenlivosti nálad.

Podľa viacerých autorov – napr. Gaváč (1947) – pri štyroch a viacerých vyššie uvedeníých znakoch už môžeme očakávať veľké ťažkosti. Príkladom takéhoto rukopisu je ukážka písomného prejavu jedného môjho žiaka (obr. 2), ktorý je zreteľne veľmi problémový. Jasne ilustruje spojitosť konkrétneho problémového správania s konkrétnymi grafologickými znakmi v jeho písme. Prax mi ukázala, že takýto žiak rozkladá tvorivé prostredie. Znalosť jeho povahových tendencií mi pomáha eliminovať jeho predpokladané správanie i vďaka grafológii.

Z uvedeného vyplýva, že jeden problémový žiak môže výrazne narušiť akúkoľvek snahu, nápad na tvorivú úlohu aj v tom najlepšom tvorivom kolektíve žiakov. Preto je nutné pri identifikácii tvorivých žiakov v prvom rade získať prehľad o charakteristike tých, ktorí majú najmenší predpoklad byť prínosom pre tvorivú prácu. Predvídať ich možné správanie a vyľúčiť podnety, ktoré posilňujú takéto negatívne tendencie prejavov problémových žiakov.

Okruh otázok o negatívnych povahových prejavoch v rukopise je veľmi rozsiahly a zasahuje do rôznych sfér ľudskej povahy. Navyiac je tu v našich podmienkach obtiažny prístup k zahraničnej literatúre limitovaný znalosťou jazykov. Chápem mnoho súvislostí a zákonitostí, ktoré sa odzrkadľujú v písme človeka (teda aj žiaka) a plne chápem aký význam má grafológia v pedagogickej praxi.

LITERATÚRA

- Bičovský R. (1992): Tajemství písma. Úvod do grafologie. Panorama, Praha
- Flanderková J. (1947): Grafologie pro každého. Praha
- Gaváč M. (1947): Grafológia. Spolok Sv. Vojtecha, Trnava
- Jablonský E. (2001): Nebezpečné znaky v písme. Grafológ, Roč. 9, č. 19 – 20, Slovenská grafologická spoločnosť, Žilina
- Jambrichová E. (2003): Rozvíjanie tvorivosti žiakov na hodinách slovenského jazyka v základných školách. Záverečná správa. Archív Katedry Slovenského jazyka a literatúry, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
- Jeřábek J. (1999): Grafologie. Diagnostika osobnosti. Argo, Praha
- Mistrík J. (1995): Kurz grafologie. Fontána, Šamorín